

Poštnina plačana pri pošti 6101 KOPER - CAPODISTRIA * TISKOVINA

Gled gga

- Občasnik Obalnih galerij Piran in Gledališča Koper
- Letnik X ■ Številka 1 ■ Februar 2012
- Brezplačni izvod ■ ISSN 1854-0449

Galerija Meduza Koper
Oskar Molek

Galerija Loža Koper
Vladimir Lakovič

Monfort Portorož
Aleksij Kobal

Galerija Herman Pečarič
Štefan Turk

**Sodobna umetnost
v Porenju**

Oskar Molek

Bahia fotografije

Galerija Meduza, Koper
26. januar – marec 2012



Estibador II, Litoral 1999, 100 x 75 cm



Silvana, Salvador 2009, 39 x 26 cm

Oskar Molek (Vicente López, Argentina, 1950) je publicist, učitelj, raziskovalec in fotograf.

V letih 1982–1987 je bival v Ljubljani, kjer je na Filozofski fakulteti študiral etnologijo. Takrat se je kot samouk prvič поблиže spoznal s fotografijo. Kasneje se je v Argentini udeležil delavnice Hectorja Cartierja, seminarjev in izpopolnjevalnih tečajev fotografije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Buenos Airesu z Norbertom Salernom, Raulom Poncejem, Guillermom Mischkinisom, Alejandro Niedermaier, Filibertom Mugnanijem, Mario Kusmuk in Fabiano Barreda.

Od leta 1991 dalje je večkrat samostojno in skupinsko razstavljal v Argentini in v Sloveniji. Njegove fotografije so bile objavljene v revijah, katalogih in medijih tako v Argentini kot v Sloveniji. Živi in dela v Argentini.

Kaj je tako posebnega v Bahiji?

Ni bilo malo tistih, ki jim je ta skrivnost burila duha. Popotniki, raziskovalci, pisatelji umetniki in navadni turisti so izostrili čute, da bi razumeli, zakaj raznolike sestavine talinega lonca Bahie, ki iz tega vijugatega obalnega pasu, prislonega na Baía de Todos os Santos, tvorijo mešanico sanj in resničnosti, vzbujajo takšno zanimanje prav pri vsakomur, ki pristane v tem mestiskem, hkrati baročnem in afriškem svetišču na prostem.

Bahia, mesto stoletnih cerkva in svetišč, v katerih še vedno utripa blišč zlata ter pomorska in katoliška gorečnost Portugalske. Bahia močnih afriških potez, obveznih gradnikov tega mesta, skritih v področjih nedoumljivih tajnosti, ki so žig, vzgan v temno kožo, spremenile v zaščitni znak bahijske kulture.

Ob opazovanju fotografskih podob, ki jih na ogled ponuja Oskar Molek, se ne bom spraševal ali je njegov namen iskrenost ali zavajanje. Eden od razlogov je moja nevednost in nepoznavanje materije, ki naj bi jo fotografije predstavljale, saj še nikoli nisem potoval v Brazilijo. Drugi razlog, dosledno gojenje nezaupanja do fotografov in umetnikov nasploh, ki je oplemenite-

no s popolnim zaupanjem v fotografijo in umetniško delo v smislu »kar vidiš, to dobiš«. Pred nami so črno-bele podobe zunanjih pogledov, ljudi pri opravih in obrazov. Avtor jih po potrebi sam označi s krajem, ki naj bi ga posnetek predstavljala, ali imenom osebe, ki naj bi ji obraz pripadal. Takšno označevanje daje gledalcu vtis, da gre na podobah za resnične kraje in resnične ljudi. Označevanje deluje kot poročilo, da je fotografija pričevalec resničnosti. Toda tudi če gledalec zaupa v to, da je bil sam posnetek le minimalno ali nič manipuliran na zadnji stopnji izdelave fotografske podobe, ne more nikoli zagotovo vedeti, ali je kamera res stala pred krajem oz. osebo, o katerih govori podnapis. Nekdo, ki na podobah ne prepozna Salvadorja v Bahiji ali Sandre Andrade, ne more biti nikdar gotov o verodostojnosti napisu. Nekdo mu lahko preprosto verjame, tako kot dokumentarnim filmom po televiziji ali fotografijam v revijah, ki prikazujejo oddaljene kraje na Zemlji ali pristanek na Luni. Sprejme ga, kot so v časih pred fotografijo sprejemali zgodbe, pripovedi popotnikov in pripovedovalcev. Kdo drug bo o napisu podvomil in se še dolgo po srečanju spraševal, ali kraj, ki naj bi ga bilo v nekem trenutku z nekega mesta videti tako, resnično obstaja, oziroma, ali je tam res tako. Spet tretji bo do identifikacije brezbrizen in se bo raje potopil v oči in nasmeh skodranega dekleta na portretu, izmenjal šalo ali dve s postavnim mladeničem ali se sprehobil po peščnem obrežju. ■

Vasja Nagy (iz teksta v katalogu ob razstavi)



Tormenta, San Salvador 2009, 75 x 100 cm

Bahia zgodovine, legend in bleščečih prizorišč, ulic in izzivalnih teles, zibajočih se pobočij in bokov, uličic in prsi, ki se kopljejo v morju in v mesečini, plim in osek ljubezni milijonov Pierrotov in Colombin, ki pijani od nalezljive bahijske sle po življenju, norijo v ljubezenskih trikotnikih.

Bahia saveirov, pristanišča, tržnice, tabuleirov in balangandajev, bahian, capoeire, pip pretos velhos, pouličnih poetov, intelektualcev, violeirov, Pelourinha, Cantine da Lua, ljudskih zabav v mestih Alta in Baixa, candombléja, plaž, ekurve Bonfim, skrivnih čarovnij Orixájev iz Baía de Todos os Santos.

Kaj je torej tisto, kar izzove v nepozornih obiskovalcih to neskončno radovednost, občutenost in opevano v senzualnem ritmu slavne glasbe Dorivala Caymmija, odtisnjeno v črno belih, dušo razkrivajočih fotografijah, narejenih z roliflexom Pierra Vergerja, natisnjeno v slikah in

risbah bahianskih skrivnosti Carybeja, opredmeteno v besedilih iz mesa in kosti edinega pisatelja, ki sme prevesti – morda ustvariti? – bahianski univerzum in se imenuje Jorge Amado?

Seveda je ta blažen, skorajda mitološki svet, ki je hkrati ikonoklastičen ter uporniški in ljudski, svet Jubiabe, Gabriele in Kapitanov peska, upodobljen s strani teh umetnikov, že odšel, pregan od hrupa, požrečnosti kapitalizma in modernosti. A kljub temu stoično kljubuje, brezmadežen kot temeljni dejanje in obstojen v svoji izvornosti – morda bahianskosti? Izziva izza maske svojega dejanskega obraza, tako burnega, urbanega, tržnega in tehnološkega, z vprašanjem od vekomaj: O que é que a Bahia tem?/ Kaj je tako posebnega na Bahiji? ■ **Carlos Pronzato**, pisatelj, pesnik in cineast, ki živi v Salvadorju da Bahia. Besedilo je napisano posebej za razstavo fotografija in prijatelj Oskarja Moleka, ki bo na ogled tudi v Fundação Centro de Estudos Brasileiros v Buenos Airesu.

Katja Smerdu

Roka in znak

Pot žice in življenje besed

Galerija Herman Pečarič, Piran
13. januar – 28. februar 2012

Katja Smerdu je predstavnica mlajše perspektivne generacije slovenskih kipark. Širša javnost jo spoznava od leta 2005, odkar razstavlja na skupinskih razstavah, prejela je že več nagrad, med temi na lanskoletnem mednarodnem slikarskem ex-temporu v Piranu nagrado za najboljšo delo avtorja, starega do 35 let, v obliki samostojne razstave v Galeriji Herman Pečarič.

Umetnica ima že profiliran osebni slog, ki jo opredeljuje kot ustvarjalko, z intimnim spoštovanjem do preteklih obdobij – kljub svojemu hotenemu in doslednemu ročnemu ustvarjanju – snujočo svežo in sodobno občuteno avtopoetiko. Kot šolani kiparki ji likovni medij v najširšem smislu besede odpira različna področja raziskovanja in izpovedovanja, toda vedno tako, da umetnica ohranja sebi lastno entiteto. Le-ta je določljiva v vnaprej domišljeni kom-



V kapljici svetlobe, 2010, jeklena in železna žica, 200 x 70 x 70 cm (detajl)

poziciji in vsebinski izpovedi ter v dosledno skrajno precizni manualni realizaciji.

V bistvu je sleherno delo globoko osebna zgodba, ki jo avtorica posreduje navzven v izbranem mediju in v prepoznavnem obliko-

tvornem izrazu. Posebno pozornost pritegnejo mikro detajli: so kot avtoričina sublimirana kodna znamenja ali metafore, pa naj gre za gracilno elegantno silhueto človeške ali druge figure, za pismenko oziroma premišljeno in pomensko izbrano besedo in njeno repliciranje, za prefinjeno in graciozno izvedeni žični objekt v kombinaciji z drugimi materiali ali minuciozno izrisano kaligrafijo, ki v sinergiji z izbranim nežnim koloritom napolnjuje belino slikarske podlage v vnaprej domišljeno kompozicijo. To so seveda subtilne nianse, ki pa postanejo prevladujoče in na ravni makro predstavite ustvarjajo specifično intimno vzdušje in posebno vsebinsko-sporočilno izrazno identiteto. ■ **Nives Marcin**

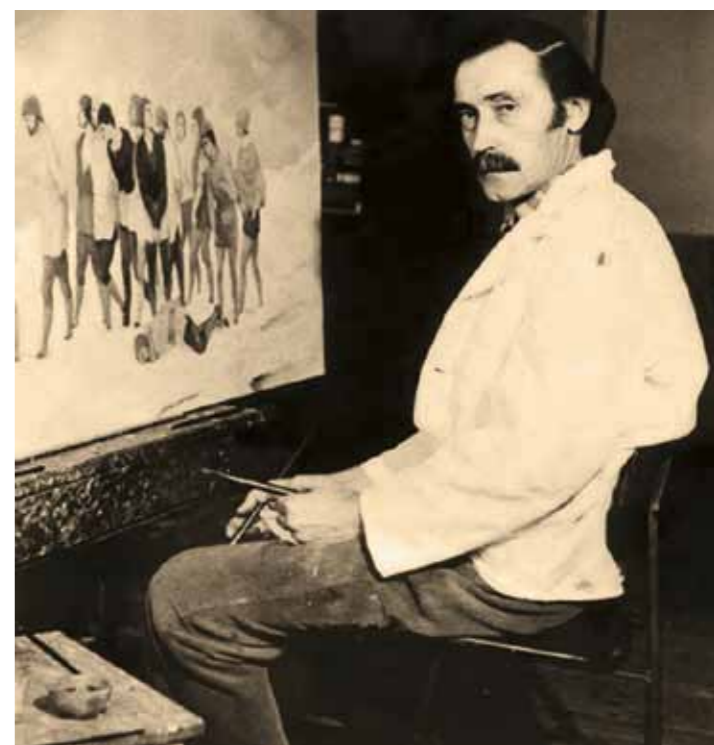
Katja Smerdu (Koper, 1980) se je leta 2003 vpisala na Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, na Oddelek za kiparstvo, kjer je leta 2008 z nalogo *Sculptura Scripta* diplomirala pri doc. Alenu Ožboltu. Leta 2004 je delala v Celju v restavratski delavnici, leta 2005 je obiskovala delavnico pri akad. kiparki Mojci Smerdu. V okviru programa Erasmus je 2007 obiskovala Akademijo Brera v Milanu. Končuje magistrski študij kiparstva (prof. Matjaž Počivavšek in prof. dr. Igor Škamperle) na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. Živi in ustvarja v Strunjanu.

Vladimir Lakovič Iz ilustratorskega opusa

Galerija Loža, Koper
16. februar – april 2012



Vladimir Lakovič (Doberdob, 1921–Ljubljana, 1997) sodi v prvo generacijo slikarjev, ki so se izsolali na novoustanovljeni likovni akademiji v Ljubljani. Med letoma 1945 in 1949 je študiral pri prof. Pirnatu, Miheliču, Jakcu in Stupici, pri katerem je v letih od 1949 do 1951 opravil še slikarsko specialko. Med vojno je bil v partizanih, doživel pa je tudi strahote koncentracijskih taborišč Dachau in Flossenbürg, ki so močno zaznamovale njegov slikarski opus. Uveljavil se je v oljnem in stenskem slikarstvu, v risbi in pomembno v ilustraciji in knjižni opremi. Tako kot so njegove slike plod nenehnega potprijivega dopolnjevanja in brušenja, so tudi številne ilustracije rezultat dolgoletnega študija. Skoraj nepredstavljiva je bera pripravljanih skic in risb za ilustracije, ki so zvečine krasile bibliofilske izdaje v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Glavnina je posvečena trem najzajetnejšim korpusom literarne klasike: *Hoffmannovim pripovedkam* (1955–57), Boccacciovem *Dekameronu* (1956–1958) in De Costerjevemu *Tilu Ulenspieglu* (1961), ki predstavljajo tudi jedro pričujoče razstave. Že umetnikove zgodnje ilustracije, ki so bile namenjene otrokom in mladim bralcem, še posebej pa likovna spremljava klasičnih besedil za odrasle, izdajajo izjemnega, nezmotljivega risarja. Lakovič pri svojem ilustratorskem delu ni potreboval drugega kot pero in tuš. V tej zgolj črno-beli pripovedi je ustvaril filigransko risano tkanje, ki oživlja like iz Hoffmannovih fantastično satiričnih pripovedk. Z večjim zamahom in krepkejšo potezo se je vživel v Boccacciove vesele dogodivščine in ljubezenske avanture iz časa renesanse ter končno z virtuoznostjo dinamičnega baročnega zapisa pospremil De Costerjeve prigode Tila Ulenspiegla in Lama Dobrina. Baročno vznosenost je v mnogih primerih nadomestila subtilna linija, ki z zanesljivo obrisno črto spominja na Picassovo klasičistično risbo. Eden od zgovornih primerov so ilustracije pretresljive Kovačićeve pesnitve *Jama* (1959), saj je bila tema groze in obupa Lakovičeva stara znanca, nemara celo vnovično odpiranje medvojnih ran.





Obrobje lepote, triptih, 2010, olje na platnu, 150 x 50 cm x 3

Aleksij Kobal
slike

Razstavišče Monfort, Portorož
marec–junij 2012

Slika kot psihični paysage

(arhe-tekture kot »vrtovi časa«, giardini chiusi
kot arkhè post mortem v romantični,
visoko renesančni epokhè)



Prepovedane arkade, 2010, olje na platnu, 70 x 100 cm

V »arhitekturah« gre za čiste barvne ploskve in za poseben metafizični ekspresionizem, ki jih zaznamuje svojski individualizem in posebna umetniška zavest, tako da bi lahko spregovorili o fantastični realnosti, o fantazijski, arhetipični urbani krajini, ki jo na svojih platnih slikar prav manično ponavlja; kjer sta človeški lik in civilizacijska opredelitev – historični spomin – odsotna, izgnana iz sveta podob, ki zdaj delujejo po sebi, se pravi avtohtono, kot prikazni iz noči, kot metafizične scenografije; s sencami, ki označujejo svet brez subjekta, svet, ki živi v posebni luči, v svetlobi, ki ne prihaja od drugod kot od stvari, ki jih slikar tako veristično zdaj upodablja. Lahko bi torej govorili o notranjih prostorih, ki živijo svojo potujeno in postvarjeno – reificirano – prabistvo, kjer ni mogoče bivanje po ustaljenih normah, kjer ni razvoja in odnosov v eksistencialnem smislu; kjer vse otrpne v trenutku, ki ga ni, ki je v točki nič, a vendar hkrati tudi več. Slika je torej arhetip, ki ga v načelu omejuje »realistična« pojavnost, na meji romantizma in modernizma. Izgubljenost kot odsotnost se z vsakim delom še stopnjuje, podoba je zaprta vase in izgoreva v kromatičnem naboju.

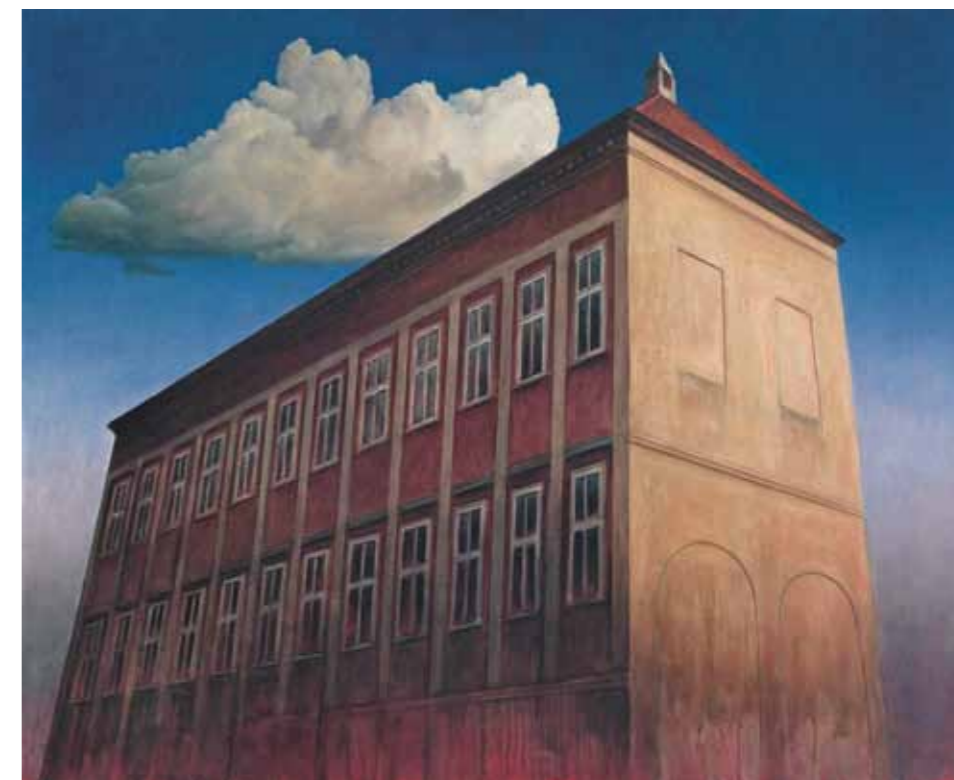
Zunanji videz temelji na psihološkem, notranjem pogledu, s katerim je določena specifična ikonografija. Zunanost, ki jo določa poslikava eksterierov, je le navidezna, dejansko jo slikar naslika kot *interieur paysage*, se pravi v zatišju neprodušne nótranjosti ateljeja.

V tem smislu bi lahko trdili, da so arhitekture prepredene z notranjim občutjem, tretmanom barve in svetlobe; čeprav gre tudi za razvoj in za »premiške«, posebej v načinu »prisostvovanja« odsotnega subjekta. In čeprav gre venomer za upodabljanje stvari, v tem slikarstvu prevladuje nezavedni Jaz, osebnostna umetnikova drža, duhovno stanje, ki prevlada vsako drugo in drugovrstno opredelitev. Tako razumemo to stopnjevanje kot vsebinsko enovito »stanje«, vsaj kar zadeva teme in metodo, strukturirano podobo, kjer ista tehnika in nespremenjeni likovni postopki povsem sledijo toku podzavesti in ne, kot se morda dozdeva, različnim gledanjem prostora, različnim prizoriščem. Tu zdaj ne gre za bipolarnost v »naturi« in »kulturi«, še manj za apostrofiranje civilizacijskega odmika v smislu

njunega razpadanja in postvárjene slikovne »zgodovine«. Prazne konstrukcije ne učinkujejo več same zase, ampak so zvezane z občutjem individualne stiske. Tesnoba vzdušja niso posledica univerzalne katastrofične izkušnje, temveč odsevajo čisto konkretno čustveno spoznanje, ki napoveduje manko in izgubo nekdanjega subjekta.

Tako vsebina, predmet, sporočilo dela ostajajo skrivnost za nas in za slikarja, ki nikakor ni več razdvojen na željo slikanja krajine in na abstraktno, abstrahirano tematiko v modernističnem slikarstvu. Avtor zdaj rezistira in vztraja pri svoji odločitvi, da slika »psihične pejsaže«, pri čemer ga zdaj vodi primarni notranji efekt, doživljanje in čustvovanje. Te slike niso več samo sanjarjenje ob izgubi temeljnega slikarskega predmeta, temveč neskončno živ utrip podobe. Zato bi težko trdili, da sta umetniški pristop in likovni izraz v načelu reducirana, ravno

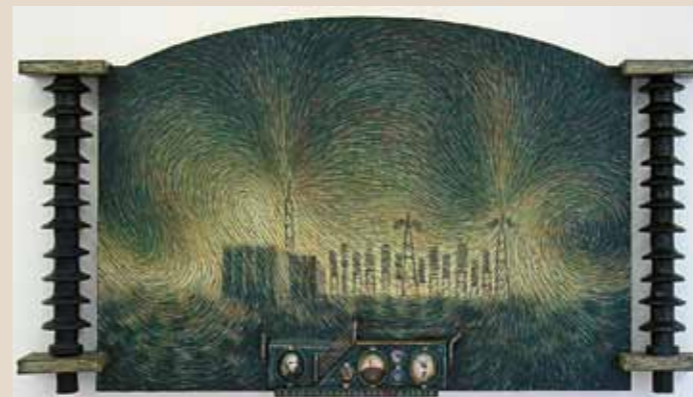
obratno: v ničemer ne razvrednotita vsebine platna, temveč ga bogatita z uživanjem, naslado, ki zdaj spet vodita umetnikovo roko. Specifična pulzija, utripanje slikovnega ekrana še povečuje ekspresivnost dela, njeno simbolnost, ki jo zdaj vodi psihična izkušnja. Slikar ni ločen od stvari, ki jo podoba prezentira, vendar je naslikana predmetnost v resnici pogojena le s stanjem duše in ne z imitacijo narave; to stanje pa nosi v sebi le osebni, eksistencialni, in ne kulturni, civilizacijski ali historični ekvivalent. Kajti Kobalovo slikarstvo je simulacrum podzavestnega popotovanja in pokrajin, povezanih s čustveno vsebino, fantazme nedotaknjene celote, ki je še možna v duši; ponovno najden izgubljeni paradiz, ki tudi ni še pravi predmet slike; ki ga vodi avtorjeva želja – veselje, sla in naslada in užitek – v slikanju pokrajin čustvene in čutne duše. ■
Andrej Medved



Klesjev avtoportret, 2009, olje na platnu, 100 x 120 cm

Aleksij Kobal (Koper, 1962) je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani diplomiral leta 1986 pri prof. Janezu Berniku. Podiplomski študij iz slikarstva je zaključil leta 1993 pri prof. Metki Krašovec. Ob številnih samostojnih in skupinskih razstavah je za likovno ustvarjanje prejel več nagrad in priznanj (leta 1977 Plečnikovo nagrado za grafično oblikovanje na srednji šoli in leta 1995 Veliko nagrado majskega salona). Kot svobodni umetnik živi in dela v Ljubljani.

Priprta Likovne vrata zbirke depoja Obalnih galerij



Aleksij Kobal
Transformatorska postaja, 1992
mešana tehnika, 140 x 250 cm
Zbirka Sodobna slovenska likovna umetnost
po letu 1976

Van Gogh in pointilizem, dechiricovska metafizika in severnjaški, romantični paysage – so le slučajni likovni »dodatki« za neko drugo in drugačno, a temeljno, fundamentalno slikarsko sporočilo. Ustvarjena narava <ens naturans> kot upredmetenost, se pravi »predmet« upodabljanja, objet petit a slikarstva, kot miselna, izmišljena, fantazmagorična in v bistvu nova krajina, ki – zdaj – spregovori na prenovljen ter dovršen način in ne »od zunaj«, ampak iz notranje slikovne, a tudi fizične vizije, kot /pre/obrnjeni pogled, iz »duše«, iz čistega spominjanja prividov, torej kot psihični paysage.

Trafopostaja kot nova, prenovljena krajina in doživljajski »stroj«, telesni in vitalni stroj, ki seva energijo, slika-telo kot energetska polje, svetlobno izžarevanje izmišljene, postvarjene narave: lux bitja, ki šele zdaj postaja, tu, iz slike, znova /pre/rojena in utelešena izvorna slika. Slika kot glasba, ki je »osnova« in »ozadje« Kobalovih podob, v neskončnem gibanju kot gledanje v nebo, v zvezde, v konstelacijo nebes, in gledanje-iz-vlaka, kjer je slikar gledalec, ki utelesi čustveni, »ranljivi« notranji Pogled.

■ Andrej Medved

Štefan Turk Pravljice in legende od Učke do Dubrovnika

ilustracije

Galerija Herman Pečarič, Piran
Odprtje: 2. marec 2012 ob 19. uri
Razstava je na ogled do 15. aprila 2012

V sodelovanju s Skupnostjo Italijanov G. Tartini Piran bodo uro pred odprtjem, ob 18. uri, v Tartinijevi hiši predstavili knjigo *Le scale della Madonna* avtorja Giacoma Scottia in založbe Edizioni Antony.

Štefan Turk (Trst, 1974) sodi v krog prepoznanih likovnikov sosednjega tržaškega prostora, ki se s številnimi samostojnimi razstavami in sodelovanji na skupinskih



Posebno pozornost pa pritegnejo ilustracije, ki se jim Turk v zadnjih letih veliko posveča. Najnovejše, lani ustvarjene za knjigo *Le scale della Madonna, Favole e leggende dal Monte Maggiore a Ragusa* (izšla 2012 v založbi Edizioni Antony), bodo predstavljene na njegovi prvi samostojni razstavi v piranski galeriji. Ta vrst slikarstva je znotraj omenjenega izraznega medija gotovo unikum: ne le da od avtorja zahteva upoštevanje besedila, hkrati zahteva tudi njegovo individualno poglobljeno dojetje in interpretiranje.

Predstavljenih je 47 originalnih ilustracij kot Turkovih subjektivnih interpretacij 47 zapisanih zgodb, ki jih je Giacomo Scotti zbral v zahodni Sloveniji, Istri in Dalmaciji. Kljub dejstvu, da so v zapisanih pravljicah in legendah zabrisane meje med resničnim in izmišljenim, nas le-te popeljejo v čas preteklosti: v svet vsakodnevnega življenja in preživetja,

Štefan Turk (Trst, 1974) je diplomiral na Oddelku za zgodovino umetnosti na Tržaški univerzi. V letih od 1990 do 1993 je obiskoval poletne tečaje slikanja, ki jih je vodil priznani tržaški slikar in likovni pedagog prof. Nino Perizi. Leta 2006 je obiskoval tečaj ilustracije pri mentorju Svetlanu Junakoviču v mednarodni šoli ilustracije v kraju Sarmede pri Trevisu.

Kot ilustrator redno sodeluje pri otroški reviji Galeb, občasno pri Cicibanu in Mavrici ter z različnimi založbami v zamejstvu in v Sloveniji. Sodeloval je na petih mednarodnih likovnih delavnicah v Sloveniji, Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Samostojno razstavlja od leta 1993, od leta 1990 je sodeloval na 50 skupinskih razstavah doma in v tujini, tudi na razstavi Mednarodnega slikarskega ex-tempora Piran in na več predstavah sodobne zamejske likovne umetnosti v Galeriji Herman Pečarič v Piranu. Prejel je štiri nagrade. Je tudi pisec strokovnih člankov o likovni umetnosti in deluje kot pedagog. Je član društva KONS in Društva likovnih umetnikov Severne Primorske. Živi in dela v Trstu.



verovanj, pa tudi čudežnih dogodkov, torej v vse tisto, kar se je s številnimi generacijami prednikov ohranilo do danes. Ilustracije so prežarjene s posebno, v segmentih celo transcendentalno svetlobo, s plastenjem potez prida še domač, liričen in tudi mističen prizvok. Konkretno ali asociativno ji najdemo izvor v trenutnih svetlobnih stanjih v naravi, celo v določljivem sredozemsko sončno toplem vzdušju, ne glede na dnevno ali nočno svetlobo, tako prepoznavno le našemu primorskemu ambientu. Razpoložensko vzdušje podob je vedno – ne glede na upodobljeno



priповed, ki se tudi ves čas giblje v prepletu občutja stvarnega in fantazijskega – diskretno skrivnostno ter gledalca popelje v arhetipsko mistični svet preteklosti in njenih mitologij. Dopusča mu torej prosti pretok domišljije, fantazije, tudi razumevanja, vsekakor subjektivnega in intimnega življenja. ■ Nives Marvin

Valentin Oman Iz zbirke Obalnih galerij Piran

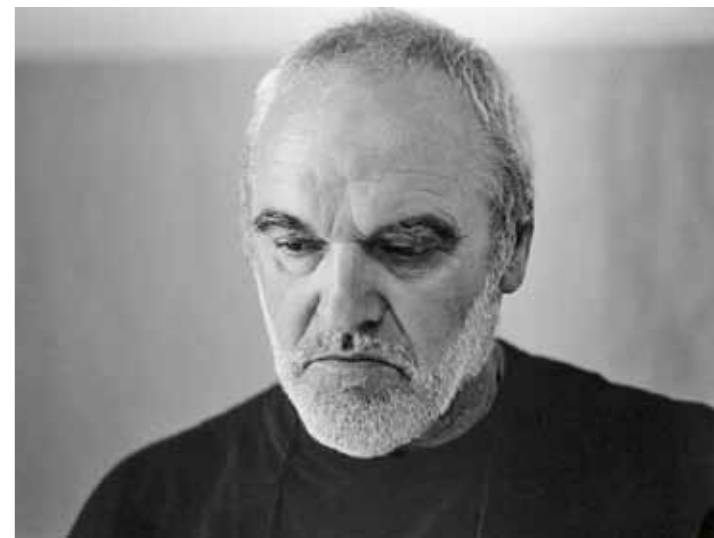
slike

Galerija Banke Koper
marec–junij 2012

Letošnja razstavno sezono bomo v Galeriji Banke Koper začeli z razstavo slik Valentina Omana, umetnika, ki se neprekinjeno že pet desetletij zapisuje med angažirane slovenske umetnike ter je v ustvarjalnem procesu mentalno in čustveno okupiran/zaposlen, prevzet, zavzet / z eksistencialno vsebino, ki jo interpretira v sebi lastni slikarski poetiki. Od tod izhaja Omanov ugled v različnih kulturnih prostorih Evrope; v strokovni publicistiki je bilo že večkrat zapisano, da je eden najpomembnejših sodobnih likovnikov v Avstriji, nesporna pa je njegova vloga kot soustvarjalca sodobne slovenske likovne umetnosti zadnjega pol stoletja.

Leta 2009 je ob razstavi Ara Pacis v Mestni galeriji Piran in Galeriji Loža Koper Obalnim galerijam Piran podaril deset slik, ki jih bomo prvič predstavili na pričujoči razstavi.

Človeška figura, človeštvo, preteklost, sedanjost in prihodnost so stalnica in vir ustvarjalnega navdiha Valentinu Omanu, kar dokazuje njegov obširni likovni opus, ki ga lahko interpretiramo na različne načine, toda nekatere slike s pomenljivimi poimenovanji (mnogi v latinščini) asociativno nakazujejo na nikoli dorečena vprašanja: bivanje in minljivost, tostranstvo in onstranstvo, obstajanje in izničenje, spominjanje in pozaba, trenutno obstoječe in brezčasno, časnost človekovega življenja in večnost univerzuma. Te tako skrivnostne in mejne duhovne razsežnosti, ki od nekdanj vznemirjajo človeka in mu porajajo različne čustvene odzive, Oman v kontekstu lastnega zrelega in modrega življenjskega nazora ter številnih izkušenj vizualizira v univerzalne in po svoje nekonvencionalne likovne podobe. V detajlih ali siluetno nakazanih formah je vedno možna asociativna, če ne kar konkretno prepoznavna človeška figura ali skupina ljudi. Ta figura je vedno v mirujočem in resnobnem stanju ter je s svojo nemostjo skrivnostno nejasna in hkrati z lastno duhovno in fizično pojavnostjo veličastno obvladuje celotno slikovno polje. Je pred gledalčevimi očmi: je nepremagljiva s svojo človečnostjo ter spokojno obvladuje tuzemsko sfero; hkrati pa je daleč, nematerialna, lebd



v nedorečenem in neznanem prostoru. Podobe preplavlja poseben in večpomenski dualizem, opredeljen s posebnim fluidom, znotraj katerega se konkretnost in sedanjost neprekinjeno prepletata z žlahtno patino preteklosti in skrivnostno nedorečeno prihodnostjo. Je svetovljan v dojamaju in razumevanju trenutnega globalizacijskega dogajanja, toda hkrati s svojo izjemno občutljivostjo vedno zakoreninjen v svojem bivanjskem okolju. ■ Nives Marvin

Valentin Oman (Šteben/St. Stefan pri Beljaku, 1935) je v letih od 1958 do 1962 študiral na Akademiji za uporabno umetnost na Dunaju in leta 1963 končal še specialko za grafiko na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost pri profesorju Riku Debenjaku. Za svoje ustvarjanje v različnih likovnih vrsteh je med drugim že prejel naši najpomembnejši nacionalni nagradi, nagrado Prešernovega sklada in nagrado Riharda Jakopiča, je tudi dobitnik zlatega reda RS za zasluge – za življenjsko delo na področju likovne umetnosti in za prizadevanja za enakopravnost slovenskega jezika na Koroškem; avstrijski kancler Schüssel pa ga je odlikoval z avstrijskim častnim križem za znanost in umetnost 1. razreda. Njegova dela hranijo v najpomembnejših nacionalnih zbirkah v Avstriji, Sloveniji in drugod. Živi in ustvarja v Štebnu in na Dunaju ter pogosto obiskuje Slovenijo, zlasti Slovensko Istro.



In memoriam Tone Lapajne Slike Genius loci Lera 2004–2009

Caserna v Krajinskem parku
Sečoveljske soline na Leri

Do 17. aprila 2012 je v idiličnem okolju KPSS na Leri na ogled samostojna pregledna in tematska razstava slik iz cikla Genius loci Lera 2004–2009, znanega slovenskega kiparja in slikarja Toneta Lapajneteta (Ljubljana, 1933–2011). Tone Lapajne je bil edini likovnik, ki je bil stalni udeleženec umetniškega projekta Genius loci Lera, ko so povabljeni ustvarjalci različnih področij teden dni ustvarjali v Sečoveljskih solinah na Leri z avtohtonimi solinskimi materiali. Na šestih realiziranih multimedijskih delavnicah je Lapajne ustvaril opus osemnajstih slik, prvič celovito predstavljenih na pričujoči razstavi. Ob njegovi sočasni slikarski produkciji z barjanskimi zemljami le-te danes pomenijo tudi izvorni in nenadomestljiv prispevek znotraj ožje lokalne, nacionalne in širše likovne umetnosti.

Tone Lapajne je doma in v tujini prepoznaven s svojimi izvirnimi likovnimi interpretacijami, nastalimi z dolgoletnim raziskovanjem in uporabo naravne barjanske in drugih vrst zemlje kot sredstev za intimno izpoved doživljanja avtohtonosti vsega naravnega in vloge civilizacije v njej. Tudi razstavljene slike, ustvarjene na Leri z različnimi vrstami zemelj, ki jih je izbral v neposredni bližini solin, s solinskimi blatom, soljo, z aplikacijami predmetov, ki jih je morje naplavilo, dokazujejo subtilnega opazovalca in čutečega ustvarjalca. O konkretnem izzivu okolja Sečoveljskih solin pa je preprosto povedal: »Ko hodim po solinah, vidim in čutim pod svojimi stopali najbolj osnovni material: zemljo, iz katere izhajamo, in v katero se bomo nekoč za vedno vrnili.« In svoje spoštljivo razmišljanje je skromno nadaljeval: »In vse to le s horizontale dvigam na platno v vertikalo.«

Lapajnetove podobe iz cikla Genius loci Lera 2004–2009 tako ostajajo kot univerzalni spomeniki realnega stanja v konkretnem prostoru in času, kot izvorni pomniki Piranskih solin.

Sedemnajst slik iz predstavljenega opusa je Lapajne podaril pokrovitelju projekta, podjetju SOLINE Pridelava soli, eno sliko pa Obalnim galerijam Piran. Vse slike so dokumentirane v slovensko-angleškem katalogu z esejem Zapis o umetniku Tonetu Lapajnetu pesnika Toneta Pavčka, tudi stalnega in prepoznavnega udeleženca Genius loci Lera, ter z zapisom Sublimirane podobe Sečoveljskih solin kustosinje



Nives Marvin. Razstavo in izdajo kataloga so omogočili podjetje SOLINE Pridelava soli, Krajinski park Sečoveljske soline in Telekom Slovenije s strokovno realizacijo Obalnih galerij Piran. ■ Nives Marvin

In memoriam Antoni Tàpies (Barcelona, 1923–2012)

Velikan evropskega sodobnega slikarstva, eden najpomembnejših španskih avantgardnih umetnikov, Katalonec Antoni Tàpies, je na začetku februarja po daljši bolezni umrl. Svetovna javnost in stroka ga je skozi več kot šest desetletij njegovega ustvarjalnega obdobja spoznavala na razstavah v prestižnih galerijah in na likovnih manifestacijah v Evropi, Ameriki in na Japonskem, prejel je najpomembnejše mednarodne nagrade.

V Obalnih galerijah Piran, v Mestni galeriji Piran, smo spomladi 1997 (v sodelovanju z Galerijo Lelong iz Züricha) gostili razstavo *Antoni Tàpies, slike 1982–1995*. V spremnem katalogu je kustos Andrej Medved med drugim zapisal: »Tàpiesovo slikarstvo je brezmejno imaginiranje podob, ki se porajajo iz intuicije, iz notranjega zrenja, trenutne, ahistorične, eksistencialne skušnje; kot čista ustvarjalnost in kot fantazija, ki postavlja znake. Kajti samo v fantaziji se naš spomin izpolni, le v samozretju notranjega privzema – imaginarno – obstojnost, da bi se končno prilastila in združila v celoto, v nekakšen univerzum, ki je v istem hipu bivanje in stvar.« ■ NM



Sodobna umetnost v Porenju

z Goethejevim Inštitutom Ljubljana



Foto: Milena Koren Božiček

1



Foto: Milena Koren Božiček

4



Foto: Milena Koren Božiček

6



Foto: Milena Koren Božiček

5

KIT – Kunst im Tunnel (1, 5), Kunsthalle Düsseldorf (2, 3), Julia Stoschek Collection (6), Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen K21 (4)



Foto: Milena Koren Božiček

2



Foto: Milena Koren Božiček

3

Goethejev Inštitut Ljubljana je med 12. in 16. decembrom 2011 kustose in direktorje slovenskih regionalnih galerij gostil na enotedenski ekskurziji po muzejih in galerijah Porenja. Strokovno potovanje je potekalo pod geslom **Sodobna umetnost v Porenju**. Gre za del širšega projekta, v sklopu katerega ta inštitut od leta 2004 spodbuja dostop do kulture v Nemčiji, v tem primeru želijo vzpostaviti oziroma poglobiti stike potencialnih slovenskih in nemških partnerjev na področju sodobne likovne umetnosti.

Predstavniki sedmih slovenskih galerij – Marko Košan (Koroška galerija likovnih umetnosti Slovenj Gradec), Breda Kolar Sluga (Umetnostna galerija Maribor), Milena Koren Božiček (Galerija Velenje), Jani Pirnat (Center sodobnih umetnosti Celje), Damir Globočnik

(Gorenjski muzej), Blaž Peršin (Muzeji in galerije mesta Ljubljana) in Majda Božeglav Japelj (Obalne galerije Piran) – je imelo priložnost obiskati vrsto galerij in muzejev v Düsseldorfu, Leverkusnu, Krefeldu, Duisburgu, Kölnu in Essnu. Itinerarij medkulturnega dialoga se je začel v Düsseldorfu (leta 2010 je mesto nosilo naslov evropske kulturne prestolnice, v njem delujejo pomembne likovne institucije različnih profilov in programskih usmeritev).

Čeprav obsežno razstavišče **Kunsthalle Düsseldorf** nima lastne zbirke, se ponaša z bogato razstavno dejavnostjo, vpeto v lokalni prostor, ki pa obenem goji izmenjavo s sorodnimi ustanovami iz sosednjih držav. A v povprečju pet dogodkov letno ne zagotavlja, da posamezne razstave spremljajo tudi katalogi.

KIT – Kunst im Tunnel je mlada galerija, ki pritegne s svojo nenavadno lego – nahaja se

v podzemnem predoru nekdanje ceste na obrežju Rena. Izstopa pa tudi z jasnim konceptom predstavljanja izključno sodobne produkcije mladih, predvsem študentov tamkajšnje likovne akademije in tujih avtorjev. Kljub vstopnini (vstopnica velja štiri evre) se galerija ponaša z visokim številom dnevniških obiskovalcev, do konca leta jih naštejejo nekaj več kot 32.000.

Mlada nemška zbirateljica Julia Stoschek je opuščeno tovarniško arhitekturo spremenila v galerijo (**Julia Stoschek Collection**) z izjemno zbirko sodobnega videa. Predstavlja primer zasebne iniciative, ki s svojo dejavnostjo ambiciozno vrašča v sfero javnega.

Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen K20, K21 in **Schmela Hous** predstavljajo kompleksen muzej moderne (K20) in sodobne likovne umetnosti (K21) na treh različnih lokacijah.

Med njimi izstopata zlasti K21 (zaradi inventivno zasnovane prenove historičnega objekta) in njena izvrstna zbirka sodobne umetnosti.

V baročni stavbi blizu Leverkusna domuje **Museum Morsbroich**. Privilegirana podeželska lokacija tega muzeja ponuja bogato izbiro načinov predstavljanja likovne ustvarjalnosti, od bienalnih kiparskih dogodkov v parku do tematskih razstav, ki v prostornem dvorcu s številnimi sobanami zagotavljajo umetnikom samosvoje in domišljene osebne postavitve.

Kunstmuseum Krefeld, Museum House Lange in **House Esters** v mestu Krefeld – prvotno stanovanjski zgradbi sta bili v petdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja namenjeni razstavnim dejavnostim – ponujata celovito izkušnjo spoznavanja modernistične arhitekture in razstavnih projektov. Stavbni kompleks (1928–1930) v slogu Bauhauasa je zasnoval v Porenju rojeni Ludwig Mies van der Rohe, eden od najpomembnejših predstavnikov novih trendov arhitekture 20. stoletja.

Lehmbruck Museum v Duisburgu je sicer posvečen nemškemu kiparju Wilhelmu Lehmbrucku, a svoj likovni fond dopolnjuje tudi z deli drugih modernističnih in sodobnih kiparjev. Muzejska arhitektura je bila zasnovana v aktivnem odnosu do (vključno z betonskimi podstavki za posamezne skulpture) razstavljenih del. Njegova razgibana struktura omogoča realizacije večjih projektov v izvirnih ambien-

talnih postavitvah, pa tudi osebne razstave rezidenčnih umetnikov in intenzivno didaktično dejavnost.

Umetniški muzej v sklopu kölnske nadškofije **Kunstmuseum des Erzbistums Kolmba** je sijajen primer sodobne arhitekturne prenove cerkvenega objekta (avtor je švicarski arhitekt Peter Zumthor), kjer se tudi na ravni postavitev odvija dialog starega z novim, zlasti v dojemanju sakralne tematike.

Kako lahko stalna zbirka postane močan medijski magnet sodobnih muzejev, nedvomno kaže **Rautenstrauch-Joest Museum** v Kölnu in **Ruhr Museum** v Essnu. Obisk takih muzejev je lahko svojevrsten dogodek, osebna izkušnja, a tudi množičen obred, ki se odvija prek celega tedna, in ne zgolj ob vikendih. V njih prevladujejo kriteriji postavitev, ki dajejo prednost tematskim sklopom, muzealije pa emocionalni potencial gledalcev nagovarjajo s svojo auro preteklosti.

Museum Folkwang v Essnu je muzej sodobne likovne umetnosti v pravem pomenu besede: privilegirani prostor ponudbe, kjer se prepletajo kultura, komunikacija in zabava. Modernistična zgradba iz šestdesetih let prejšnjega stoletja je s svojo nedavno prenovo (2010, podpisal jo je Britanec David Chipperfield, zvezda sodobne arhitekture) zagotovila vsebinsko široko platformo dejavnosti, kjer zaključene ambience stalnih zbirk dopolnjujejo

občasne razstave, ki pogosto zahtevajo bolj fleksibilne strukture. S tega zornega kota vgrajeni mehanizem premičnih sten ponuja nešteto možnosti za ustrezne namestitve vedno manj bidimenzionalnih sodobnih likovnih stvaritev, s katerimi se razstaveni prostor iz preprostega kvadrata spreminja v dinamičen ambient, ki prevzame obiskovalce.

Ogledi številnih razstavišč, vključno s kratkimi predstavitvami dejavnosti posameznih muzejev, ki so jih pripravili nemški kolegi, so bili nanizani v razmeroma kratkem časovnem razponu, za kar so krive predvsem precejšnje razdalje med posameznimi lokacijami. Kljub vsemu so gostiteljem in obiskovalcem omogočili izmenjavo mnenj, pogled na strokovne pristope pri vsakodnevnem delu, razkrivali so poslovne strategije vedno bolj artikulirane muzejske ponudbe in perspektive za prihodnost, ki jih tako ali drugače vedno znova določa višina finančnih sredstev, s katerimi razpolagajo nemške galerije. Ta pa so, v primerjavi s financiranjem podobnih slovenskih institucij, bistveno višja.

Izjemno kakovosten program obiska v Nemčiji je slovenskim predstavnikom kulturnih institucij ponudil prijemljiva izhodišča za vzpostavitev in rast nadaljnega nemško-slovenskega sodelovanja in izmenjavo projektov sodobne likovne umetnosti. ■ **Majda Božeglav Japelj**

Gledga ■ Občasnik Obalnih galerij Piran in Gledališča Koper ■ Letnik X, številka 1 ■ Izdajajo Obalne galerije Piran in Gledališče Koper ■ Za izdajatelje Toni Biloslav in Katja Pegan ■ Uredništvo Tatjana Sirk, Miha L. Trefalt (odgovorni urednik) ■ Lektorica Alenka Juvan ■ Tisk Tiskarna Vek Koper ■ Naklada 2.000 izvodov ■ Koper, februar 2012 ■ Izid občasnika Obalnih galerij Piran in Gledališča Koper so omogočili Ministrstvo za kulturo RS, MO Koper in Občina Piran
■ Na naslovnici Obalnih galerij Piran: Aleksij Kobal, *Kako zveni Šiška, 2009, olje na platnu, 90 x 75 cm (detajl)*
■ Na naslovnici Gledališča Koper: prizor iz vaje za predstavo *Test* (foto: Jaka Varmuž)



Zgodilo se je



Foto: Arhiv OGP

1



Foto: Arhiv OGP

2

Letošnjo razstavno sezono smo odprli v koprski Galeriji Meduza s **fotografsko razstavo Bahía**. V Argentini živeči fotograf, etnolog in publicist **Oskar Molek** (3) je ob tej priložnosti obiskal Slovenijo in na odprtju spregovoril tudi o svojih potovanjih po eksotični deželi, kjer so fotografije nastale.



Foto: Arhiv OGP

3



Foto: Arhiv OGP

4



Foto: Arhiv OGP

5

Perspektivna mlada **kiparka Katja Smerdu** je na razstavi v Galeriji Herman Pečarič združila različne likovne zvrsti v subtilno postavitv. Odprtja razstave so se udeležili tudi Bor Štiglic, likovni kritik Aleksander Bassin in kiparka Mojca Smerdu. (6)



Foto: Arhiv OGP

6



Foto: Arhiv OGP

7



Foto: Arhiv OGP

8

Razstava v koprski Galeriji Loža predstavlja del izjemno bogatega **ilustratorskega opusa Vladimírja Lakoviča**, enega izmed pionirjev slovenske ilustracije. Umetnika in njegova dela iz zapuščine, ki jo hrani sin Gorazd Lakovič (9), je na odprtju predstavila kustosinja razstave Breda Ilich Klančnik.



Foto: Arhiv OGP

9

Prešernov dan v Obalnih galerijah Piran

Slovenski kulturni praznik smo v Obalnih galerijah Piran letos zaznamovali s številnimi dogodki. V petek, 3. februarja, smo v sodelovanju z Gledališčem Koper obiskali Galerijo Cankarjevega doma v Ljubljani in si ob strokovnem vodstvu kustosinje Nives Marvin ogledali razstavo Makučeve etude, zatem pa obiskali gledališko predstavo Oče na službenem potovanju, beograjskega Gledališča Atelje 212.

Najmlajši, učenci prve triade OŠ Sečovelje, so se 6. februarja v razstavišču Monfort v Portorožu udeležili slikarske ustvarjalnice Maske z mentorico ak. kiparko Katjo Smerdu in si ogledali razstavo Kocka umetnosti, otroška likovna dela, nastala na Ex-temporu Piran 2011. Vsi sodelujoči so se posladkali s palačinkami.



Foto: Arhiv OGP



Foto: Arhiv OGP



Foto: Arhiv OGP

Na praznični dan, 8. februarja, smo za obiskovalce različnih starostnih skupin v razstaviščih v Piranu in Kopru pripravili strokovna vodenja po razstavah in pogovore z avtorji. V Galeriji Herman Pečarič v Piranu je Katja Smerdu, kiparka iz Strunjana in avtorica zanimive razstave, obiskovalcem demonstrirala ročno oblikovanje skulpturalnih form z žico. V Galeriji Loža je Toni Biloslav predstavil koroškega slikarja Darka Lesjaka in njegovo razstavo Bio cotton. Sledilo je presenečenje: v razstavišču sta Dana Petretič in Siniša Bukinac zaplesala tango in tako obiskovalce povabila v Galerijo Meduza. Tu je sledilo srečanje z avtorjem fotografske razstave Bahía, Oskarjem Molekom. ■ NM



Foto: Arhiv OGP

